

Г. І. Кузнецова,
аспірант, Комунальний заклад вищої освіти "Дніпровська академія неперервної освіти"
Дніпропетровської обласної ради
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-2291-1090>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.2.212

ЧИННИКИ РОЗВИТКУ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ КОМУНІКАЦІЯМИ У СФЕРІ ОСВІТИ

Н. Kuznetsova,
Postgraduate student, Communal Institution of Higher Education
"Dnipro Academy of Continuing Education" of the Dnipropetrovsk Regional Council", Dnipro

DEVELOPMENT FACTORS OF MECHANISMS OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF EDUCATION

У статті здійснено аналіз чинників, що впливають на розвиток механізмів публічного управління комунікаціями у сфері освіти. Зокрема, розглянуто заклад освіти як соціальний інститут, який підлягає впливу соціального клімату в суспільстві. Продемонстровано специфіку впливу соціально-психологічних та етичних факторів на розвиток механізмів публічного управління у сфері освіти. Зазначено, що соціально-психологічні та етичні фактори, спосіб та стиль життя різних соціальних груп, реально діючі моральні норми та правила, як важливі показники соціокультурної ситуації вимагають від закладу освіти значної перебудови в роботі зі здобувачами освіти, показуючи їм норми та способи діяльності, поведінки, відносини, спілкування, які допомогли б їм зберегти свободу, почуття власної гідності, довіру та відкритість світу, людям, і водночас протистояти аморальності та нелюдності. Підкреслено, що, будучи соціальним інститутом суспільства, заклад освіти завжди відчував і відчуває на собі вплив соціального клімату у суспільстві. Економічні, правові, демографічні, культурні, духовно-моральні, соціально-психологічні процеси у своєму комплексному впливі визначають ціннісні орієнтації, мотивацію поведінки дітей та підлітків. У сучасних дослідженнях справедливо зазначається, що соціальний клімат у суспільстві, загальний рівень соціальної стабільності (або напруженості), що склався у соціальній структурі та соціальне розшарування, стан етноконфесійних відносин створюють більш менш прийнятні умови для діяльності закладу освіти для вирішення поставлених перед ним завдань. Визначено роль економічних чинників та фактичного стану фінансової системи у суспільстві, які здатні вплинути на рівень задоволення освітніх потреб громадян. Показано, що ситуація, що склалася в сучасній Україні, в економіці різко скорочує можливості оптимізації мережі освітніх закладів, матеріального стимулювання праці працівників освіти, ставить тим самим як безпосередньо освітній заклад, так і всю систему освіти в умови виживання, що загрожуює незворотністю процесу падіння якості української освіти, втрати престижу українських освітніх закладів, і це при тому, що в даний час освітні заклади є чи не єдиними соціокультурними факторами стабілізації українського суспільства, збереження його соціокультурної ідентичності та морально-правової нормативності.

The article analyzes the factors affecting the development of mechanisms of public administration in the field of education. In particular, an educational institution is considered as a social institution that is a subject to influence of the social climate in society. The specifics of influence of socio-psychological and ethical factors on the development of mechanisms of public administration in the field of education are demonstrated. It is noted that socio-psychological and ethical factors, the way and style of life of various social groups, the moral norms and rules that are actually in effect, as important indicators of the socio-cultural situation, require the educational institution to make significant changes in its work with students, showing them the norms and methods of activity, behavior, relationships, communication that would help them to preserve their freedom, sense of self-worth, trust and openness to the world, people, and at the same time to resist immorality and inhumanity. It is emphasized that, being a social institution of society, the educational institution has always felt and still feels the influence of the social climate in society. Economic, legal, demographic, cultural, spiritual-moral, social-psychological processes in their complex influence on determination of value orientations, motivation of behavior of children and adolescents. In modern studies, it is rightly noted that the social climate in society, the general level of social stability (or tension) that has developed in the social structure and social stratification, the state of ethno-confessional relations create more or less acceptable conditions for the activity of an educational institution to solve the tasks set before it. The role of economic factors and the actual state of the financial system in society, which can influence the level of satisfaction of educational needs of citizens, is determined. It is shown that the situation that has developed in modern Ukraine, in the economy, sharply reduces the possibilities of optimizing the network of educational institutions, materially stimulating the work of education workers, thereby putting both the educational institution directly and the entire education system in conditions of survival, which threatens the irreversibility of the process of quality decline Ukrainian education, the loss of prestige of Ukrainian educational institutions, despite the fact that currently educational institutions are almost the only socio-cultural factors of stabilization of Ukrainian society, preservation of its socio-cultural identity and moral and legal normativity.

Ключові слова: механізми публічного управління, сфера освіти, комунікації, економічні чинники, соціаль-но-психологічні чинники, етнічні чинники.

Key words: mechanisms of public administration, field of education, communications, economic factors, socio-psychological factors, ethnic factors.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У процесі модернізації освіти належить забезпечити відкритість освіти як "державно-суспільної системи" та здійснити перехід від патерналістської моделі до моделі "взаємної відповідальності" у сфері освіти, до "посилення ролі" всіх суб'єктів в освітній політиці та їхньої взаємодії.

Цілком очевидно, що найважливішим завданням і одним із пріоритетних напрямів модернізації системи освіти є модернізація самої моделі управління цією системою, де питання формування комунікативного середовища освітнього закладу, пошуку соціальних механізмів управління комунікативними процесами в системі освіти з метою посилення ролі духовно-моральної складової у вихованні підростаючих поколінь висуваються на передній план науково-практичної педагогічної діяльності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Багато дослідників, зокрема, Н. Драгомирецька, М. Пришак, А. Яковлев та ін. наразі стверджують, що стратегічним завданням початку ХХІ століття стала модернізація освіти, де проблема управління процесом дорослішання перестає бути локальним завданням представників педагогічних професій і набуває характеру політичного та загальнонаціонального завдання через те, що інтереси суспільства і держави в галузі освіти не завжди збігаються з галузевими інтересами самої системи освіти. Вищезазначене обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

МЕТА СТАТТІ

Метою роботи є аналіз тенденцій розвитку механізмів публічного управління комунікаціями у сфері освіти.

Для досягнення поставленої мети в роботі пропонується поставити та вирішити такі завдання:

- розглянути заклад освіти як соціальний інститут, який підлягає впливу соціального клімату в суспільстві;
- визначити роль економічних чинників та фактичного стану фінансової системи у суспільстві, які здатні вплинути на рівень задоволення освітніх потреб громадян;
- продемонструвати специфіку впливу соціально-психологічних та етичних факторів на розвиток механізмів публічного управління у сфері освіти.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Розглядаючи соціалізацію як процес, з якого у здобувача освіти розвиваються якості, необхідні для успішного функціонування у суспільстві, слід зазначити, що аналізований феномен забезпечує наступність у розвитку культури, і навіть закріплення її цінностей у духовному житті людей. З функціональної точки зору система освіти входить до інституційних структур, що забезпечують соціалізацію індивідів [1; 2].

У ході суспільного розвитку відбувається розробка та накопичення системи засобів ідейного, психологічного й організаційного характеру, спрямованих на виховання та навчання молодих поколінь, здатних успадковувати накопичений соціальний та культурний досвід як у галузі практичного перетворення дійсності, так і в галузі регулювання людських взаємин. Комунікативній стороні у створенні життя підростаючих поколінь надавалося величезне значення на будь-яких етапах суспільного розвитку. Проблемам виховання було присвячено праці педагогів і психологів, які приділяли велику увагу ролі спілкування у становленні здобувача освіти. Значний внесок у розробку теорії соціалізації особистості та місця спілкування (комунікації) у цьому процесі внесли соціологи та філософи [1; 4].

Початок ХХІ століття яскраво висвітлив диспропорцію, що розростається, між ступенем поінформованості підростаючого покоління і рівнем його моральності. Пріоритети прагматично орієнтованого наукоподібного знання сучасної системи освіти дедалі більше витісняли духовно-моральні цінності зі сфери повсякденного спілкування, системи нормативно-регламентуючих чинників поведінки.

Освіта дедалі частіше сприймається як "процес виховання людини у культуру", "особисте і творче засвоєння нею духовних цінностей", створення сприятливого середовища для вироблення молодою людиною "власної світоглядної позиції", адаптації її у сучасному інформаційному суспільстві з метою подальшої успішної реалізації [2; 3].

У діяльності самої системи освіти також відтворюється двояка функція процесу соціалізації: розвиток особистості та відтворення культурних цінностей у ряді поколінь. Очевидно, що на освіті лежить завдання підготовки людини до входження у світ реальних життєвих процесів, коли особистість буде поставлена віч-на-віч з необхідністю усвідомленого вибору визначальних її життєвих шляхів цінностей.

Будучи соціальним інститутом суспільства, заклад освіти завжди відчував і відчуває на собі вплив соціального клімату у суспільстві. Економічні, правові, демо-

графічні, культурні, духовно-моральні, соціально-психологічні процеси у своєму комплексному впливі визначають ціннісні орієнтації, мотивацію поведінки дітей та підлітків. У сучасних дослідженнях справедливо зазначається, що соціальний клімат у суспільстві, загальний рівень соціальної стабільності (або напруженості), що склався у соціальній структурі та соціальне розшарування, стан етноконфесійних відносин створюють більш менш прийнятні умови для діяльності закладу освіти для вирішення поставлених перед ним завдань. Переплетення проблем економічного та соціокультурного розвитку суспільства, трансформація комунікативних процесів, що відбуваються під впливом посилення впливу інструментальної раціональності, її дедалі глибшого вкорінення в комунікативному просторі сучасної цивілізації посилює духовно-моральне навантаження на заклад освіти [1—3].

Наприклад, економічні чинники, фактичний стан фінансової системи у суспільстві здатні вплинути як на рівень задоволення освітніх потреб громадян, так і визначають можливості бюджетного фінансування самої освітньої системи. Ситуація, що склалася в сучасній Україні, в економіці різко скорочує можливості оптимізації мережі освітніх закладів, матеріального стимулювання праці працівників освіти, ставить тим самим як безпосередньо освітній заклад, так і всю систему освіти в умови виживання, що загрожує незворотністю процесу падіння якості української освіти, втрати престижу українських освітніх закладів, і це при тому, що в даний час освітні заклади є чи не єдиними соціокультурними факторами стабілізації українського суспільства, збереження його соціокультурної ідентичності та морально-правової нормативності. Процеси аномії та маргіналізації, руйнування культури мовної картини світу ведуть до дестабілізації комунікативних процесів і цим до десоціалізації особистості [2; 3].

Соціально-психологічні та етичні фактори, спосіб та стиль життя різних соціальних груп, реально діючі моральні норми та правила, як важливі показники соціокультурної ситуації вимагають від закладу освіти значної перебудови в роботі зі здобувачами освіти, показуючи їм норми та способи діяльності, поведінки, відносини, спілкування, які допомогли б їм зберегти свободу, почуття власної гідності, довіру та відкритість світу, людям, і водночас протистояти аморальності та нелюдності.

Стан сучасної системи освіти ставить питання необхідності глибокого дослідження фундаментальних основ навчання, його філософсько-методологічної парадигми у тих принципово нових тенденціях у суспільному розвитку з урахуванням впливу нових інформаційних технологій на свідомість людини, розширення її когнітивних і комунікативних можливостей. Як методологічний стрижень філософії гуманітарної освіти все частіше заявляється культуроцентрична парадигма, орієнтована на максимальну затребуваність потенціалів культури [1; 4].

Одним із завдань сьогодення є модернізація системи освіти, найважливішим напрямом якої є використання інноваційних технологій, зокрема — технологій комунікативного публічного управління. Будь-яка організація являє собою систему, цілісність і функціональна

ефективність якої забезпечується ефективним управлінням комунікаціями, що виступають необхідним компонентом зв'язку всіх ланок внутрішнього та зовнішнього середовища освітніх установ.

Сьогодні принципово важливо усвідомлення того, що стратегічні цілі модернізації освіти можуть бути досягнуті лише в процесі постійної взаємодії освітньої системи з представниками всіх зацікавлених відомств та громадських організацій, а розвиток самої освіти здійснюватиметься "як відкрита державно-громадська система".

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

У цілому, як результат проведеного дослідження, у роботі було отримано такі висновки.

1. Розглянуто заклад освіти як соціальний інститут, який підлягає впливу соціального клімату в суспільстві. Підкреслено, що переплетення проблем економічного та соціокультурного розвитку суспільства, трансформація комунікативних процесів, що відбуваються під впливом посилення впливу інструментальної раціональності, її дедалі глибшого вкорінення в комунікативному просторі сучасної цивілізації посилює духовно-моральне навантаження на заклад освіти.

2. Визначено роль економічних чинників та фактичного стану фінансової системи у суспільстві, які здатні вплинути на рівень задоволення освітніх потреб громадян. Показано, що ситуація, що склалася в сучасній Україні, в економіці різко скорочує можливості оптимізації мережі освітніх закладів, матеріального стимулювання праці працівників освіти, ставить тим самим як безпосередньо освітній заклад, так і всю систему освіти в умови виживання, що загрожує незворотністю процесу падіння якості української освіти, втрати престижу українських освітніх закладів, і це при тому, що в даний час освітні заклади є чи не єдиними соціокультурними факторами стабілізації українського суспільства, збереження його соціокультурної ідентичності та морально-правової нормативності.

3. Продемонстровано специфіку впливу соціально-психологічних та етичних факторів на розвиток механізмів публічного управління у сфері освіти. Зазначено, що соціально-психологічні та етичні фактори, спосіб та стиль життя різних соціальних груп, реально діючі моральні норми та правила, як важливі показники соціокультурної ситуації вимагають від закладу освіти значної перебудови в роботі зі здобувачами освіти, показуючи їм норми та способи діяльності, поведінки, відносини, спілкування, які допомогли б їм зберегти свободу, почуття власної гідності, довіру та відкритість світу, людям, і водночас протистояти аморальності та нелюдності.

Література:

1. Драгомирецька Н. М., Кандагура К. С., Букач А. В. Комунікативна діяльність в державному управлінні: навчальний посібник. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2017. 180 с.
2. Кришок С. В. Державне управління освітою: навч. посіб. для слухачів, асп., докторантів спец. "Державне управління освітою". Київ: НАДУ, 2009. 220 с.

3. Прищак М. Д. Трансформація освіти України: пошук парадигми. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. 2011. Вип. 35. С. 30—33.

4. Яковлев А. О. Філософські концепції освіти: методологічний і аналітичний потенціал. Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". 2013. № 2 (16). С. 91—99.

References:

1. Drahomyretska, N. M., Kandahura, K. S. and Bukach, A. V. (2017). Komunikatyvna diialnist v derzhavnomu upravlinni : navchalnyi posibnyk [Communicative activity in public administration: tutorial], ORIDU NADU, Odesa, Ukraine.

2. Krysiuk S. V. Derzhavne upravlinnia osvitoiu: navchalnyi posibnyk dlia slukhachiv, aspirantiv, doktorantiv spetsialnosti "Derzhavne upravlinnia osvitoiu" [Tutorial for students, graduate students, doctoral students of the specialty "Public administration of education"], NADU, Kyiv, Ukraine.

3. Pryshchak, M. D. (2011), "Transformation of education of Ukraine: search for paradigm", Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seria: Pedahohika i psykhohiia, vol. 35, pp. 30—33.

4. Yakovlev, A. O. (2013), "Philosophical concepts of education: methodological and analytical potential", Visnyk Natsionalnoho universytetu "Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho", vol. 2 (16), pp. 91—99.

Стаття надійшла до редакції 18.12.2023 р.

<https://nauka.com.ua>

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663